

Een **5D-strategie** tegen werkstukfraude

□ Maurice de Volder, George Moerkerke, Fred de Roode

Werkstukfraude is vrij gemakkelijk, omdat werkstukken zonder toezicht thuis worden gemaakt en ter beoordeling worden ingestuurd. Deze fraude kan twee vormen aannemen: plagiaat en identiteitsverwisseling. Een student die zonder toestemming en zonder bronvermelding het werk van anderen als eigen werk presenteert, pleegt plagiaat. Als iemand anders het werk levert in plaats van de student zelf, is sprake van identiteitsverwisseling.

Inleiding

Uit onderzoek in de Verenigde Staten en Canada bij meer dan 60.000 *under graduate* studenten blijkt dat 38 procent zinnen zonder bronvermelding heeft overgenomen en dat 42 procent ongeoorloofd met anderen heeft samengewerkt aan een werkstuk (McCabe, 2005). Uit een enquête van het Tilburgse studentenblad *Univers* (2005) bleek dat ruim de helft van de studenten wel eens plagiaat pleegde tijdens het schrijven van een paper of scriptie. Volgens Drent e.a. (2006) verschilt de omvang waarin fraude bij studenten in het hoger onderwijs optreedt naargelang het gedrag dat men eronder verstaat.

Opzettelijk en volledig het werk van anderen kopiëren komt minder frequent voor dan het in de ogen van de student onschuldige knip-en-plak-werk waar bij onzorgvuldig wordt gerefereerd aan de geraadpleegde bronnen (zie figuur 1).

Volgens Bovenkerk (2006) voorspelt de gelegenheds-

theorie dat het probleem van de studiefraude wel toe moet nemen gezien de groeiende technische mogelijkheden die studenten hebben om te frauderen en ontwikkelingen in het onderwijs die de pakkans verkleinen.

Docenten kennen hun studenten niet meer persoonlijk en het vaststellen van fraude brengt veel administratieve rompslomp mee die docenten liever vermijden.

Opsporen van plagiaat

Plagiaat kan opgespoord worden met speciale computerprogramma's (Span, 2004). Drent e.a. (2006) onderzochten hoe vier universiteiten plagiaat bestrijden en stelden geen eensgezindheid vast wat betreft de selectie van antiplagiaatsoftware. Het gebruik van deze programma's wordt in het algemeen gemakkelijk gevonden, maar docenten benadrukken dat de software geen wondermiddel is: veel databanken zijn niet ontsloten en worden dus niet gecontroleerd. Letterlijke vertalingen worden ook niet ontdekt.

Uiteraard is identiteitsverwisseling met geen enkele plagiaatdetectiesoftware op te sporen. Lancaster en Culwin (2007) noemen *contract cheating* door commerciële firma's het grootste studiefraudeprobleem van de moderne tijd. Een voorbeeld van zo'n firma is Rentacoder.com waar, naast 'legitieme' klanten, ook informaticastudenten tegen betaling opdrachten kunnen uitbesteden.

De Volder e.a. (2007) concluderen dat de inzet van antiplagiaatsoftware in het onderwijs vooral als resultaat heeft dat 'domme' fraude afneemt maar 'slimme' fraude toeneemt. Met techniek alleen is het studiefraudeprobleem onoplosbaar. Vele auteurs (o.a. Harris, 2004; Macdonald en Carroll, 2006) bepleiten een holistische of multidimensionele aanpak van studiefraude in plaats van zich te beperken tot het opsporingsaspect.

De hier beschreven 5D-strategie, die een synthese is van deze benaderingen, beoogt studiefraude bij werkstukken tegen te gaan.

De vijf D's tegen werkstukfraude: Definieer – Doceer – Design – Detecteer – Deal

Frauderen ←————→ Inadequaar citeren				
Stelen van werkstuk	Kopiëren en plakken van één website	Kopiëren en plakken van diverse websites	Inadequate parafrasering	Referentie alleen aan eind van tekst geen citaties
Uitwisseling van werkstukken via studie/ studentenverenigingen	Kopiëren van het grootste deel van een document	Geheel herformuleren van de ideeën van een bron, zonder citatie	Kopiëren van korte zinnen	Heeft zelf een idee ontwikkeld dat al bestond, zonder verwijzing
Verregaande samenwerking met vrienden	Oppervlakkige veranderingen aanbrengen in bron zonder verwijzing		Oppervlakkige veranderingen in tekst met citatie	Citeert niet vaak genoeg in een alinea

Figuur 1 Plagiaat als continuüm van frauderen tot inadequaar citeren (overgenomen van Drent c.s., 2006)

1 Definieer werkstukfraude concreet

Uitgangspunt van een effectief antifraudebeleid is dat concreet gedefinieerd wordt wat onder werkstukfraude wordt verstaan en dat dit helder wordt gecommuniceerd naar studenten en docenten. Uit onderzoek (Pieters e.a., 2005; De Volder e.a., 2007) blijkt dat er onenigheid is tussen docenten over wat acceptabel is en wat niet. Tussen opleidingen bestaan er ook verschillende opvattingen. Dat is te verwachten omdat verschillende disciplines verschillende regels hanteren over wetenschappelijk verantwoord brongebruik. Medische wetenschappen, sociale wetenschappen, bedrijfswetenschappen, rechtswetenschappen, enz. hebben hun eigen afspraken op dat gebied. Behalve een algemene ethische gedragscode op instellingsniveau dienen faculteiten concrete invulling te geven aan faculteitspecifieke gedragscodes bij werkstukken. Deze gedragscode vormt onderdeel van de Onderwijs en Examen Regeling (OER). Voor faculteitspecifieke

definities kan meestal worden verwezen naar een gezaghebbende organisatie, bijvoorbeeld de publicatierichtlijnen van de American Psychological Association.

Alle regels en afspraken met betrekking tot werkstukfraude dienen op officiële wijze gecommuniceerd te worden naar studenten en docenten. Naast opname in de algemene regels van de instelling en de opleiding, kan het ook handig zijn om in specifieke communicatiekanalen te voorzien, zoals een website waarop alle relevante officiële en achtergrondinformatie gebundeld te vinden is. Een voorbeeld hiervan is: <https://plagiaat.rechten.uvt.nl/>.

2 Doceer schrijfvaardigheden

Doceren wordt hier in de ruimste betekenis opgevat: van uitleggen en demonstreren tot laten oefenen en feedback geven. Alleen maar vertellen wat plagiaat is,

Studenten alleen maar vertellen wat plagiaat is, is niet voldoende

is niet voldoende. Praktisch schrijfonderwijs vermindert de onzekerheid over het zelf goed en leesbaar kunnen schrijven. Deze onzekerheid is een van de redenen om tekst te kopiëren in plaats van die zelf te componeren. Daarnaast moeten studenten leren hoe correct te citeren en bronnen te vermelden.

Drent e.a. (2006) concluderen uit hun onderzoek dat het geven van schrijfinstructie bij de Nederlandse faculteiten gemeengoed is en op veel verschillende manieren plaatsvindt door bijvoorbeeld losstaande cursussen of in het onderwijs geïntegreerde instructies bij schrijfoopdrachten. Deze auteurs hebben een handleiding voor studenten opgesteld waarin onder andere een kleine zelftest is opgenomen. Een handleiding die door de concrete voorbeelden als exemplarisch kan worden beschouwd, is afkomstig van de Radboud Universiteit Nijmegen. Deze handleiding is te downloaden op: <http://www.careljansen.nl/map1/studentenhandleiding.pdf>.

3 Design fraudepreventief onderwijs

Bepaalde typen werkstukken zijn fraudegevoeliger dan andere. Wanneer een grote groep studenten dezelfde schrijfoopdracht krijgt, wanneer elk jaar identieke opdrachten worden gegeven en wanneer veel kleine schrijfoopdrachten moeten worden gemaakt waarmee een gering aantal studiepunten kan worden verdiend, blijkt het verleidelijk te zijn om buiten de lijntjes te kleuren.

Van Nieuwkerk (2003) betoogt dat plagiaat kan worden voorkomen door een aangepast onderwijsdesign waartoe behoren:

- meer begeleiden (en dus controleren) tijdens het maken van een scriptie;
 - niet de vrije keuze laten maar zelf zeer specifieke onderwerpen opleggen;
 - de scriptie in een presentatie laten toelichten.
- Harris (2004) heeft hiervoor nog een aantal aanvullende suggesties:
- verplicht specifieke componenten in het werkstuk;
 - laat studenten een geannoteerde bibliografie toevoegen;
 - eis dat de bronnen up-to-date zijn.

5D-STRATEGIE

- 1. Definieer werkstukfraude concreet.**
- 2. Doceer schrijfvaardigheden.**
- 3. Design fraudepreventief onderwijs.**
- 4. Detecteer werkstukfraude.**
- 5. Deal met fraude op gepaste wijze.**

Identiteitsverwisseling is moeilijk te voorkomen door een andere inrichting van het onderwijs. Bij intensieve begeleiding en in een eindgesprek kunnen spookauteurs worden gevonden. Zonder bekentenis is het echter zeer moeilijk te bewijzen dat de student niet de echte werkstukauteur is. Intensieve begeleiding kost ook veel tijd. Het is mogelijk om bepaalde werkstukken te vervangen door opdrachten die gesuperviseerd worden gemaakt met ter beschikking gestelde bronnen, eventueel zelfs met een internetverbinding. Daardoor wordt identiteitsverwisseling praktisch onmogelijk gemaakt.

4 Detecteer werkstukfraude

Het opsporen – detecteren – van werkstukfraude gebeurt niet alleen met technologische hulpmiddelen, maar vereist ook menselijke inzet: de resultaten van antiplagiatsoftware moeten door docenten worden geïnterpreteerd. Software is overigens niet de enige manier om plagiaat op te sporen. Intensieve begeleiding van werkstukken is niet alleen een aspect van de inrichting van het onderwijs, maar het is ook een niet-technologische opsporingsinstrument waarbij door gerichte vragen fraude kan worden aangetoond. Vaak wordt aangeraden om software te gebruiken die geïntegreerd is in de elektronische leeromgeving. Vergelijking van verschillende softwarepakketten levert geen duidelijke voorkeur. Het is mogelijk dat voor verschillende opleidingen verschillende pakketten geschikter zijn of dat de detectiegraad gebaat is bij het gebruik van twee of meer pakketten voor dezelfde opleiding.

Barrett en Malcolm (2006) stellen voor om antiplagiatsoftware beschikbaar te stellen aan studenten om te leren wat als plagiaat wordt beschouwd en wat

Richt een plagiaatsteunpunt op ter ondersteuning van docenten bij het opsporen van plagiaat

niet. Maar ook zonder toestemming van de opleiding kunnen studenten de door de opleiding gekozen software gebruiken. Zodoende kunnen zij zoeken naar bronnen die niet door de software worden herkend of kunnen ze het werkstuk bewerken tot de software het plagiaat niet meer als dusdanig detecteert.

Volgens Drent e.a. (2006) heeft het behoorlijk wat nadelige gevolgen wanneer men de plagiaatdetectie laat uitvoeren door individuele docenten. Het gevaar is groot dat zij de uitgestippelde procedures niet consistent uitvoeren. Het betekent ook een aanzienlijke verhoging van de werklust van deze docenten. Deze auteurs stellen voor om een plagiaatsteunpunt op te richten dat docenten ondersteunt bij de plagiaatdetectie.

5 Deal met werkstukfraude op gepaste wijze

Op gepaste wijze met werkstukfraude omgaan betekent dat niet het bestraffen centraal dient te staan, maar wel het corrigeren of bijsturen van het ongewenste resultaat. Het is immers ongewenst dat incorrecte cijfertoekenning plaatsvindt door het gedrag van de student. De prestatiemeting is dan niet valide. Het in gesprek gaan met de student die de regels overtreedt om te kijken wat er aan de hand is en welke eventuele maatregelen opportuun zijn, blijkt in de praktijk veel voor te komen (Pieters e.a., 2005; Drent e.a., 2006). Het niet melden van kleine vergrijpen kan leiden tot onderdetectie van systematisch fraudegedrag door dezelfde student. Het is bekend dat docenten terugdeinzen voor het in gang zetten van tijdrovende procedures (Bovenkerk, 2006). Park (2004) beveelt daarom aan om bij de procedure zoveel mogelijk speciaal daarvoor aangewezen stafleden in te zetten die een plagiaatsteunpunt vormen voor de docenten.

Vooral consistentie is van belang bij het corrigerend en sanctionerend optreden tegen studiefraude. Immers, wanneer een student het besluit aanvecht, verliest de universiteit vaak omdat ze de eigen regels niet heeft gerespecteerd (Drent e.a., 2006). Het is dus belangrijk om alle, ook lichte, fraudegevallen te documenteren en volgens dezelfde regels te behandelen. Carroll en Appleton (2005) stelden vast dat docenten meer dan vijftien verschillende sancties gebruikten voor studiefraude. Om meer consistentie mogelijk te maken, hebben zij het sanctietarief beperkt tot zes opties.

Conclusie

Voor het effectief tegengaan van werkstukfraude dient een holistische strategie te worden gevolgd die bestaat uit vijf facetten. Het 'onderwijsdesign' is in onze ogen de belangrijkste factor. De kostbare tijd van docenten is veel efficiënter besteed aan het organiseren en implementeren van een onderwijsvorm die fraude voorkomt, dan aan het achteraf steeds opnieuw opsporen en corrigeren van gepleegde fraude. Het Britse Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA) hanteert een *Code of Practice for the Assurance of Academic Quality and Standards in Higher*

Opleidingen moeten kunnen laten zien welke maatregelen ze hebben genomen om studiefraude tegen te gaan

Education. Hierin staat een paragraaf over hoe instellingen dienen om te gaan met studiefraude. Het valt te verwachten dat de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) mettertijd ook aandacht zal besteden aan dit aspect van de kwaliteits-handhaving. Opleidingen moeten dan kunnen laten zien welke maatregelen ze hebben genomen om studiefraude tegen te gaan. In de context van integraal kwaliteitsmanagement moet daarvoor beleid worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Wij hopen dat de door ons beschreven holistische 5D-strategie voor het effectief tegengaan van werkstukfraude daarbij behulpzaam kan zijn.

Literatuur

- Barrett, R. & Malcolm, J. (2006). Embedding plagiarism education in the assessment process. *International Journal for Educational Integrity*, 2(1), 38-45. Accessed on February 23, 2007 at: <http://www.ojs.unisa.edu.au/journals/index.php/IJEl/article/viewFile/23/18>.
- Bovenkerk, F. (2006). Meer dan plagiaat alleen. *EXAMENS, Tijdschrift voor de toetspraktijk*, nr. 1, 12-15.
- Carroll, J. & Appleton, J. (2005). Towards consistent penalty decisions for breaches of academic regulations in one UK university. *International Journal for Educational Integrity*, 1(1). Accessed on February 23, 2007 at: <http://www.ojs.unisa.edu.au/journals/index.php/IJEl/article/viewFile/15/5>.
- De Volder, M., Moerkerke, G. & De Roode, F. (2007). Een 5D strategie tegen werkstukfraude. Heerlen: Open Universiteit Nederland. Accessed on October 12, 2007 at: <http://www.ou.nl/otec>.
- Drent, M., Boxem, B., Griep, E., Hilderink, M., Van Helden, H. & Reumer, C. (2006). *Op weg naar een instellingsbreed plagiaatbestrijdingsbeleid*. Eindrapport DU-project plagiaatpreventie in de praktijk. Utrecht: Stichting Digitale Universiteit.
- Harris, R. (2004). *Anti-Plagiarism Strategies for Research Papers*. Accessed on February 3, 2007 at: <http://www.virtualsalt.com/antiplag.htm>.
- Lancaster, T. & Culwin, F. (2007). Preserving academic integrity-fighting against nonoriginality agencies. *British Journal of Educational Technology* 38(1), 153-157.
- Macdonald, R., & Carroll, J. (2006). Plagiarism – A Complex Issue Requiring a Holistic Institutional Approach. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(2), 233-245. Accessed on February 5, 2007 at: <http://www.liu.se/content/1/c6/01/80/56/Jude%20Carroll.pdf>.
- McCabe, D. L. (2005). Cheating among college and university students: A North American perspective. *International Journal for Educational Integrity*, 1(1). Accessed on February 5, 2007 at: <http://www.ojs.unisa.edu.au/journals/index.php/IJEl/article/viewFile/14/9>.
- Park, C. (2004). Rebels without a clause: Towards an institutional framework for dealing with plagiarism by students. *Journal of Further and Higher Education*, 28(3), 291-306. Accessed on February 10, 2007 at: <http://www.lancs.ac.uk/staff/gyaccp/rebels%20without%20a%20clause.pdf>.
- Pieters, F., Frijhoff, L., Brenters, L., & Jacobs, F. (2005). Citaat of plagiaat? Een onderzoek naar plagiaat onder studenten aan de Universiteit Utrecht. Onderwijs Evaluatie Rapport. Accessed on February 5, 2007 at <http://www.oer.studver.uu.nl/plagiaat.pdf>.
- Span, G. (2004). Eigen werk of andermans veren? – Hoe eenvoudig is het om plagiaat op te sporen? *EXAMENS, Tijdschrift voor de toetspraktijk*, nr. 3, 5-8.
- Univers (2005). *Ruim helpt Tilburgse studenten pleegt plagiaat*. Accessed on February 2, 2007 at <http://www.uvt.nl/univers/nieuws/0506/05/plagiaat.html>.
- Van Nieuwkerk, S. (2003). *No time to waste? Copy-paste! Plagiaat bij scripties in het wetenschappelijk onderwijs*. Tilburg: doctoraalscriptie. Accessed on January 29, 2007 at: <http://plagiaat.rechten.uvt.nl/scriptie>.
- QAA (z.j.). *Code of Practice for the Assurance of Academic Quality and Standards in Higher Education*. Accessed on February 13, 2007 at: http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/codeOfPractice/section6/COP_AOS.pdf.

□ Dr. M. L. de Volder, dr. G. Moerkerke en drs. F.A. de Roode zijn als universitair docent verbonden aan het Onderwijstech-nologisch expertisecentrum, Open Universiteit Nederland te Heerlen.